

การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
The Development Prototype of Product and Packaging to Increase an Efficiency of
Community Management, Mae Tao Herbal Community Enterprise, Mae Tao Subdistrict
Mae Sot District Tak Province.

ธนัทพร หาได้¹, สันติ คู่กระสังข์² และราววาด ยิ้มสวัสดิ์³
Tanatporn Hadai¹, Santi Kookrasang² and Raowad Yimsawad³
1,2,3อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด

1,2,3Lecturer from the Faculty of Management Science Kamphaeng Phet Rajabhat University Maesot

Corresponding Author Email: Tanatporn.h@gmail.com

Received: 2 November 2022

Revised: 26 November 2022

Accepted: 30 November 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์และองค์ความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่ม ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 2. เพื่อพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ก่อนดูผลิตภัณฑ์ และถ่ายทอดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และ 3. เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ซึ่งตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง และกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสาร แบบสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มวิสาหกิจมีการวางแผนงานที่ดี แบ่งหน้าที่ชัดเจน และมีค่านิยมร่วมของพนักงานไปในทิศทางเดียวกัน มีภูมิปัญญาหรือนักปราชญ์ชาวบ้านที่มีองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ แต่ยังคงขาดการกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงาน บุคลากรขาดทักษะความชำนาญ ข้อจำกัดของวัตถุดิบบางชนิด โอกาสของกลุ่มคือ ได้รับการสนับสนุนจากสังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) พัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย 2.1) ต้นแบบบรรจุภัณฑ์ตะกร้าไม้ไผ่สานจากกระบวนการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ของชุมชนและองค์ความรู้ใหม่ 2.2) ตราสัญลักษณ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว 2.3) กลุ่มวิสาหกิจเพิ่งเริ่มต้นในการทำธุรกิจจึงมีจุดอ่อนมากกว่าจุดแข็ง ควรกำหนดบทบาทหน้าที่และโครงสร้างของกลุ่มให้ชัดเจน สร้างประโยชน์จากการสนับสนุนของหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน และ 3) ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์โดยรวม มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$)

คำสำคัญ: ต้นแบบผลิตภัณฑ์, บรรจุภัณฑ์, วิสาหกิจชุมชน

Abstract

This research consists purposes were 1. to study the current condition, basic data. The readiness and needs of the community in developing a prototype of packaging products and a body of knowledge in group management of the community enterprise of the herbal handicapped group in Mae Tao sub-district 2. to

Develop packaging products of community enterprises, herbal groups with disabilities, Mae Tao sub-district and transfer knowledge on management to meet the needs of the community and 3. Assess the satisfaction of the packaging product prototype of the community enterprise of the herbal handicapped group in Mae Tao sub-district. is a research that combines qualitative and quantitative research. The research tools were questionnaires, interview forms, with a sample of 30 people, which were selected by random sampling. and the target group of 5 people from a specific selection Then the data collected from the questionnaire was analyzed using descriptive statistics consisting of percentage, mean, standard deviation. The data gathered from documents, interview forms were used for content analysis. The results showed that 1) The enterprise group has a good work plan. clear division of duties and share values of employees in the same direction There are wisdom or local sages who have the knowledge to create packaging products. But still lacking a strategy for the operation. Personnel lack skills and expertise. Restriction of some raw materials the group's chances are Support from society and related agencies 2) Development of product prototypes, consisting of 2.1) prototype of woven bamboo basket packaging from the development process to build upon the knowledge of the community and new knowledge 2.2) Mae Tao Sub-district Herbal Community Enterprise Logo 2.3) Newly Started Enterprise The beginning of doing business therefore has more weaknesses than strengths. The roles, duties and structure of the group should be clearly defined. Benefit from the support of both government and private sectors. and 3) the results of the overall satisfaction assessment towards the prototype of the packaging product. have a high mean level ($\bar{x} = 4.14$)

Keywords: Prototype of Product, Packaging, Ccommunity Enterprise

บทนำ

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมรวมถึงเสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้มีการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในภูมิภาค ท้องถิ่นและชนบท เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีการพัฒนาศักยภาพในด้านบริหารจัดการ แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง รวมถึงสามารถกระจายการพัฒนาได้อย่างทั่วถึง ดังนั้นการพัฒนาในอนาคตจะเป็นการเน้นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในภูมิภาคและชนบทให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยมีเศรษฐกิจชุมชนที่มั่นคงเป็นตัวนำ เป็นฐานในการยกระดับรายได้รวมถึงคุณภาพชีวิต นำไปสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนของชุมชน ใส่ใจถึงความพอประมาณ พอกิน พออยู่ เป็นลำดับแรกก่อนที่จะเชื่อมโยงไปยังชุมชนและสังคมภายนอก มีกระบวนการบริหารจัดการองค์ความรู้อย่างเป็นขั้นตอน มีเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ด้วยการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน โดยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียงในชุมชน สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสร้างอาชีพและรายได้ ที่มีการจัดสรรประโยชน์อย่างยุติธรรมแก่ชุมชน โดยนำ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเศรษฐกิจชุมชนหรือวิสาหกิจชุมชน นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนท้องถิ่น (Suthi Nirand, N. 2019, p.156-173)

ผลิตภัณฑ์ชุมชนถือได้ว่าเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมการสร้างผลิตภัณฑ์ผสมผสาน นวัตกรรม ความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12 (2560-2564) โดยมีการมุ่งเน้นให้เกิดการยกระดับประเทศให้ มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมการพัฒนา ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมเป็นปัจจัยหลัก ในการขับเคลื่อน การ

พัฒนาทุกๆด้าน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศท่ามกลางการแข่งขันที่รุนแรงในโลก ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ที่ 4 คือ การฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติรวมถึงคุณภาพของสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการเติบโต ในด้านต่าง ๆ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมส่งผลให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน โดยมีการเร่งแก้ไขปัญหาล้างสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยลดมลพิษที่เกิดจากการผลิตและการบริโภค ตลอดจนการส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นวงกว้างมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จัดตั้งขึ้นด้วยความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงประชาชนในพื้นที่ โดยมีการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็ง มีรูปแบบการบริหารจัดการที่ดี รวมไปถึงผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มที่เกิดจากการนำองค์ความรู้และวิถีชีวิตในชุมชนท้องถิ่นมาพัฒนาจนเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีรูปแบบและความเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งสามารถพัฒนาต่อยอดให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมเพิ่มมากขึ้นได้ สามารถสร้างประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นอย่างสูงสุด ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะพัฒนากระบวนการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน รวมถึงการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น เพื่อเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากรท้องถิ่น พัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชนให้ดีขึ้น สร้างอาชีพและรายได้ที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และองค์ความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่ม ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
2. เพื่อพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ก่อนดูตกถิ่น และถ่ายทอดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

1.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 30 คน ประกอบด้วย 1) ผู้นำชุมชนผู้แทนหน่วยงานเทศบาลตำบลแม่ตาว จำนวน 5 คน 2) อาจารย์และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ 5 คน 3) และผู้ประชาชนในพื้นที่จำนวน 20 คน ในพื้นที่ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย จำนวน 5 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) และแบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1

ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์และองค์ความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่ม ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก รวมทั้งข้อเสนอแนะในการพัฒนา โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ ขั้นตอนที่ 2 นำผลจากการเก็บข้อมูลโดยการการประชุม

เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ ในขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์เพื่อออกแบบพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว ขั้นตอนที่ 3 แบบประเมินความพึงพอใจ 5 ด้าน คือ 1. ด้านความสวยงาม 2. ด้านประโยชน์ใช้งาน 3. ด้านการสื่อความหมาย 4. ด้านความทันสมัย 5. ด้านความถูกต้องชัดเจนของข้อมูล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย การลงพื้นที่สังเกตการณ์ และการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติเพื่อหาค่าสถิติร้อยละ (Percentage) และหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการชุมชนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาสภาพทั่วไปในปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์และองค์ความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว

ผลการวิจัยพบว่า ด้านจุดแข็งภายใน คือ กลุ่มมีการวางแผนงานที่ดี แบ่งหน้าที่เฉพาะชัดเจน และมีค่านิยมร่วมของพนักงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมถึงการจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นไปตามนโยบายของธุรกิจ มีภูมิปัญญาหรือนักปราชญ์ชาวบ้านที่มีองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ เช่น การจักสานงานฝีมือ การสานตะกร้า กระจาด กระเป่า การผลิตสินค้าจากสมุนไพรในชุมชน เช่น รูปหอมสมุนไพร ก้อนตุ๊กกลิ่น ยาแก้นุงสมุนไพร น้ำหอมสมุนไพร กายาน ด้านจุดอ่อน คือ ยังไม่มีการกำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจนของการดำเนินงาน การผลิต และการตลาด บุคลากรในการดำเนินงานมีความทักษะความชำนาญอยู่ในระดับน้อย วัตถุดิบบางชนิดต้องซื้อจากตัวแทนจำหน่ายไม่สามารถผลิตขึ้นเองได้ กระบวนการผลิตมีปัญหาบ่อยครั้งยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์ ด้านโอกาส ได้รับการสนับสนุนจากสังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สภาพแวดล้อมในชุมชนมีทรัพยากรการผลิตที่เพียงพอ มีวัตถุดิบในชุมชนที่สามารถนำมาผลิตสินค้าได้จำนวนมาก เช่น ไม้ไผ่ ต้นไผ่ ไม้ผาถ่าน ด้านอุปสรรค คือ สินค้าสามารถลอกเลียนแบบได้ง่าย สภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันผู้บริโภคมีระดับรายได้ที่ใช้จ่ายเพิ่มขึ้น อำนาจการต่อรองของผู้ขายปัจจัยการผลิต

ในด้านความต้องการในการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์และองค์ความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า ด้านการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ กลุ่มมีความต้องการที่จะพัฒนาให้มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ง่ายต่อการจดจำ สะดวกในการใช้งาน ควรมีการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอีกด้วย

2. การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ก้อนตุ๊กกลิ่นและถ่ายทอดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ผลการวิจัยพบว่า สามารถจำแนกออกเป็นรายประเด็น ดังนี้

2.1 ผลงานสร้างสรรค์ ต้นแบบบรรจุภัณฑ์ตะกร้าไม้ไผ่สาน เกิดจากลงพื้นที่เพื่อสำรวจพื้นที่ สัมภาษณ์คนในชุมชน เก็บข้อมูลความพร้อมและศักยภาพของชุมชนตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ทำให้ทราบแหล่งทรัพยากรที่สามารถนำมาต่อยอดเป็นชิ้นงานได้ รวมถึงองค์ความรู้ภูมิปัญญาของคนรุ่นหลังในพื้นที่ ที่มีความสามารถในเรื่องของการจักสานงานฝีมือ ที่ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบ ตะกร้าสาน กระจาด กระเป่า และอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในครัวเรือน นำมาประชุมกลุ่มย่อยเพื่อค้นคว้าหาแนวทางการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม เพื่อนำทรัพยากรที่มีอยู่คือต้นไม้ไผ่ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จากการต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้ จึงเกิดผลงานสร้างสรรค์บรรจุภัณฑ์ตะกร้าก้อนตุ๊กกลินี่ ผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบในท้องถิ่น เป็นการลดค่าใช้จ่ายเรื่องต้นทุนในการจัดหาหรือการจ้างเพื่อผลิตบรรจุภัณฑ์จากแหล่งอื่น อีกทั้งยังเป็นการสืบสานศิลปวัฒนธรรมและองค์ความรู้คนรุ่นหลัง สร้างอาชีพให้คนในชุมชน ก่อให้เกิดรายได้ที่ยั่งยืนได้อีกด้วย

ภาพที่ 1 ผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ก้อนตุ๊กกลินี่ ก่อนการพัฒนา
(ที่มา: ธนัชพร หาได้ คณะ, 2565)

ภาพที่ 2 ต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ก้อนตุ๊กกลินี่ หลังการพัฒนา
(ที่มา: ธนัชพร หาได้ คณะ, 2565)

2.2 ผลงานสร้างสรรค์ ตราสัญลักษณ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว ตำบลแม่ตาว เกิดจากการประชุมกลุ่ม ระดมความคิดเห็นอย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ร่วมกันเสนอความคิดเห็นในการออกแบบตราสัญลักษณ์เพื่อให้แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มมากที่สุด ตรงตามความต้องการของชุมชนและความพึงพอใจของกลุ่มมากที่สุด ผลงานแสดงให้เห็นถึง ความกลมเกลียวสามัคคีของกลุ่มและชุมชนที่ต้องการจะสนับสนุนให้โอกาสและความรักที่มีต่อผู้พิการอย่างแท้จริง โดยการสื่อความหมายด้วยสัญลักษณ์คนพิการที่เป็นสากล วางตำแหน่งไว้กลางหัวใจ สะท้อนถึงความรักความเอาใจใส่ของกลุ่มและชุมชนที่มีต่อผู้พิการ รวงข้าวด้านนอกที่โอบอุ้ม หมายถึง ความสามัคคีกลมเกลียวเหมือนรวงข้าวที่เกาะ

กลุ่มกันเจริญเติบโตไปพร้อมๆกัน ซึ่งนโยบายโฆษณาจะแสดงรายละเอียดที่ครบถ้วน ทั้งชื่อผลิตภัณฑ์ สรรพคุณ การใช้งาน ช่องทางการติดต่อกลุ่ม รวมไปถึง QR code ในการเข้าศึกษาเพื่อค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับผู้สนใจ

ภาพที่ 3 ตราสัญลักษณ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ดาว ก่อนการพัฒนา (ที่มา: ธนชพร หาได้ คณะ, 2565)

ภาพที่ 4 ต้นแบบตราสัญลักษณ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ดาว หลังการพัฒนา (ที่มา: ธนชพร หาได้ คณะ, 2565)

2.3 กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกลุ่ม ใช้วิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้พร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการกำหนดกลยุทธ์และการบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า เนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบันของกลุ่ม เป็นกลุ่มที่เพิ่งเริ่มต้นในการทำธุรกิจทำให้มีจุดอ่อนมากกว่าจุดแข็ง ควรกำหนดบทบาทหน้าที่และโครงสร้างของกลุ่มให้ชัดเจน สร้างประโยชน์จากโอกาสที่มีการสนับสนุนของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ความได้เปรียบของสภาพแวดล้อม การสนับสนุนของสังคมที่ต้องการสนับสนุนผู้พิการ มาปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนที่มีและสร้างจุดแข็งขึ้นมา มองหาพันธมิตรทางการค้า ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ เพื่อเป็นการลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายในกระบวนการผลิต พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เมื่อผลิตภัณฑ์มีคุณภาพมาตรฐานแล้วก็ส่งผลให้เกิดการสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับกลุ่มและประชาชนในพื้นที่ต่อไป

3. การประเมินความพึงพอใจต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ดาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ผลการวิจัยพบว่า มีการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$) และเมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านประโยชน์ใช้งาน

($\bar{x} = 4.35$) รองลงมา คือ 2) ด้านความสวยงาม ($\bar{x} = 4.25$) 3) ด้านการสื่อความหมาย ($\bar{x} = 4.17$) 4) ด้านความถูกต้องชัดเจนของข้อมูล ($\bar{x} = 3.97$) และ 5) ด้านความถูกต้องชัดเจนของข้อมูล ($\bar{x} = 3.95$) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการชุมชนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์และองค์ความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า กลุ่มวิสาหกิจมีการวางแผนงานที่ดี แบ่งหน้าที่ชัดเจน และมีค่านิยมร่วมของพนักงานไปในทิศทางเดียวกัน มีภูมิปัญญาหรือนักปราชญ์ชาวบ้านที่มีองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ แต่ยังขาดการกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงาน บุคลากรขาดทักษะความชำนาญ ข้อจำกัดของวัตถุดิบบางชนิด โอกาสของกลุ่มคือ ได้รับการสนับสนุนจากสังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับสภาพแวดล้อมในชุมชนมีทรัพยากรการผลิตที่เพียงพอ ในด้านความต้องการในการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์และองค์ความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า กลุ่มมีความต้องการที่จะพัฒนาให้มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ สะดวกในการใช้งาน

2. เพื่อพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ก่อนตุ๊กถิ่นและถ่ายทอดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า 2.1) ต้นแบบบรรจุภัณฑ์กระดาษไม่ไผ่สานจากกระบวนการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ของชุมชนและองค์ความรู้ใหม่ นำทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นวัตถุดิบในการผลิต เป็นการลดค่าใช้จ่ายเรื่องต้นทุนในการจัดหาและการจ้างเพื่อผลิตบรรจุภัณฑ์จากแหล่งอื่น อีกทั้งยังเป็นการสืบสานศิลปวัฒนธรรมและองค์ความรู้คนรุ่นหลัง สร้างอาชีพให้คนในชุมชน ก่อให้เกิดรายได้ที่ยั่งยืนได้อีกด้วย 2.2) ตราสัญลักษณ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว ตำบลแม่ตาว แสดงให้เห็นถึง ความกลมเกลียวสามัคคีของกลุ่มและชุมชนที่ต้องการจะสนับสนุนให้โอกาสและความรักที่มีต่อผู้พิการอย่างแท้จริง ความรักความเอาใจใส่ของกลุ่มและชุมชนที่มีต่อผู้พิการ ซึ่งในป้ายโฆษณาจะแสดงรายละเอียดที่ครบถ้วนสมบูรณ์ สะดวกต่อการศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติม และ 2.3) กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า กลุ่มเพิ่งเริ่มต้นในการทำธุรกิจจึงมีจุดอ่อนมากกว่าจุดแข็ง ควรกำหนดบทบาทหน้าที่และโครงสร้างของกลุ่มให้ชัดเจน สร้างประโยชน์จากการสนับสนุนของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ความได้เปรียบของสภาพแวดล้อม มองหาพันธมิตรทางการค้า ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ เพื่อเป็นการลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายในกระบวนการผลิต พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

3. เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$) และเมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านประโยชน์ใช้งาน ($\bar{x} = 4.35$) รองลงมา คือ 2) ด้านความสวยงาม ($\bar{x} = 4.25$) 3) ด้านการสื่อความหมาย ($\bar{x} = 4.17$) 4) ด้านความถูกต้องชัดเจนของข้อมูล ($\bar{x} = 3.97$) และ 5) ด้านความถูกต้องชัดเจนของข้อมูล ($\bar{x} = 3.95$) ตามลำดับ

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการชุมชน ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปในปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์และองค์ความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว พบว่า กลุ่มมีระบบการวางแผนงานที่ดี มีการแบ่งหน้าที่เฉพาะชัดเจน มีภูมิปัญญาชาวบ้านและนักปราชญ์ในชุมชนที่มีองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ มีวัตถุดิบและทรัพยากรการผลิตในชุมชนที่เพียงพอ การมีส่วนร่วมของสมาชิกและประชาชนในพื้นที่ไปในทิศทางเดียวกัน รวมถึงการมีค่านิยมร่วมในความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์และชุมชนให้ดีขึ้น สอดคล้องกับสุธิดา เลขาวิชิตร์ (2565, น.200-217) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวเพื่อการส่งเสริมการตลาดของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาเกต อำเภอกอโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านความสามารถด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ด้านการสร้างควมตระหนักและการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับส่งเสริมการตลาดของวิสาหกิจชุมชน แม่บ้านเกษตรกร บ้านนาเกต อำเภอกอโพธิ์ จังหวัดปัตตานี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนด้านการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมและด้านการบูรณาการที่หลากหลายไม่มีความสัมพันธ์ต่อการส่งเสริมการตลาดของวิสาหกิจชุมชน แม่บ้านเกษตรกรบ้านนาเกต อำเภอกอโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ทำให้เห็นว่าความพร้อมของทรัพยากรเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาชุมชน แต่ถ้าหากขาดการสร้างควมตระหนัก การปลูกฝังค่านิยมการมีส่วนร่วมของคนในกลุ่มหรือชุมชน ก็ไม่สามารถทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดการพัฒนายั่งยืนต่อไปได้

2. กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกลุ่ม ปัจจุบันกลุ่มเพิ่งเริ่มต้นในการทำธุรกิจ จึงควรกำหนดบทบาทหน้าที่และโครงสร้างของกลุ่มให้ชัดเจน สร้างประโยชน์จากโอกาสที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ความได้เปรียบของสภาพแวดล้อมและทรัพยากร การสนับสนุนของสังคมที่ต้องการส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้พิการ มองหาพันธมิตรทางการค้า ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ สอดคล้องกับลลิตา พิมพ์ และรัชชดาวัลย์ ศิริธาคำ (2564, น.465-473) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านมะยาง อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งค้นพบแนวทางการบริหารจัดการของกลุ่มทอผ้าสไบชนิดบ้านมะยางอย่างยั่งยืน คือ มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อเพิ่มความชัดเจนในโครงสร้างการบริหารงานรวมถึงการขอสนับสนุนทรัพยากรจากหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจน เพื่อให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน สอดคล้องกับ Noicham et al. (2018) พบว่ารูปแบบบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ควรมีการกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กร แบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน กำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ รวมไปถึงการมีระบบบัญชีควบคุมตรวจสอบได้ง่าย เพื่อนำไปสู่การวางแผนการใช้จ่าย การกู้ยืมเงิน และการบริหารทางการเงินมุ่งสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งผลให้เกิดการตลาดต้นทุนและค่าใช้จ่ายในกระบวนการผลิต สร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับกลุ่มและประชาชนอย่างยั่งยืนต่อไป

3. การประเมินความพึงพอใจต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาว ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า ค่าความพึงพอใจของทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ด้านที่มีค่าความพึงพอใจเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านประโยชน์ใช้งาน รองลงมาคือ ด้านความสวยงาม, ด้านการสื่อความหมาย, ด้านความถูกต้องชัดเจนของข้อมูล และ ด้านความถูกต้องชัดเจนของข้อมูล ตามลำดับ สอดคล้องกับอัครพล ไวเชียงคำ และกาญจนา เฟื่องศรี (2565, น.64-82) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานจากต้นแห้วเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีการศึกษาประเมินความพึงพอใจของผู้ประกอบอาชีพจักสานต่อผลิตภัณฑ์จักสานจากต้นแห้ว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ 1. ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์จักสานจากต้นแห้ว พบว่า ผู้ประกอบอาชีพจักสาน มีความพึงพอใจในทุกแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อทำการ

พิจารณารูปแบบผลิตภัณฑ์จักสานจากต้นแห้ว พบว่า แข่งขันในตลาด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ชะลอมจุก ชะลอมหูหัว ตามลำดับ ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ชะลอมหูหัวทรงรี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าผลิตภัณฑ์จักสานจากต้นแห้ว เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมาจากวัสดุในท้องถิ่น ผ่านการจักสานถักทอด้วยคนในท้องถิ่นที่มีความรู้และฝีมือ ทำให้ผลิตภัณฑ์น่าสนใจ ก่อให้เกิดความพึงพอใจในระดับมาก ดังที่ Community Enterprise Promotion Division (2014) ได้กล่าวไว้ว่าปัจจัยการผลิต เป็นการมุ่งส่งเสริมให้ผู้ผลิตคิดสรรปัจจัยการผลิตในท้องถิ่นที่มีคุณภาพ การพัฒนาปรับปรุงเทคโนโลยีในการผลิต พัฒนาประสิทธิภาพทักษะฝีมือแรงงาน การสร้างความสมดุลระหว่างการผลิตกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสนับสนุนการผลิตรวมถึงการแปรรูปภายใต้แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้สามารถประหยัดพลังงาน

แสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์หรือสิ่งประดิษฐ์ที่เกิดจากการเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาในทุกกระบวนการผลิตของสมาชิกกลุ่ม ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาต่อยอดร่วมกับความรู้และเทคโนโลยีใหม่ในปัจจุบัน การนำวัตถุดิบ และทรัพยากรที่มีในชุมชนนั้นมาสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นผลงานหรือผลิตภัณฑ์นั้น ส่งผลทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม และชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน เกิดความภาคภูมิใจ ความพึงพอใจ ทั้งผู้ผลิต ผู้ประกอบอาชีพ ผู้บริโภค และประชาชนในท้องถิ่นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ควรศึกษาพัฒนากระบวนการผลิตและช่องทางการจัดจำหน่ายเพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีความเป็นมาตรฐานตามหลักสากล สามารถสร้างรายได้ที่ยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเชิงลึกในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อให้เห็นช่องทางการจัดจำหน่ายและสามารถนำไปเป็นต้นแบบธุรกิจของชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่ รวมไปถึงชุมชนอื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความร่วมมือและความอนุเคราะห์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์โปรแกรมวิชาการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด เทศบาลตำบลแม่ตาว หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้พิการในพื้นที่ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก รวมไปถึงวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรคนพิการตำบลแม่ตาวและประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก กลุ่มผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนหรือผู้ที่สนใจ รวมไปถึงรูปแบบในการบริหารจัดการกลุ่มในการดำเนินธุรกิจต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ลลิตา พิมพ์ และรักษาดาวลัย ศิริตา คำ. (2564). การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านมะยาง อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด. *Journal of Community Development and Life Quality*, 9(3), 465-473
- สุธิดา เลขาวิจิตร. (2565). การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวเพื่อการส่งเสริมการตลาดของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาเกตุ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี. *Journal of Modern Learning Development*, 7(1), 200-217

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี
- อัครพล ไวเชียงคำ และกาญจนา เพ็ญศรี. (2565). การพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานจากต้นแห้ว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี. *Journal of Humanities & Social Sciences*, 20(1), 64–82
- Community Enterprise Promotion Division. (2014). *Community enterprise*. Retrieved 24 March 2019 from <http://www.sceb.doe.go.th/>(in Thai)
- Noicham, S., V. Tarasansombat and S. Sangjindavong. (2018). Management of community enterprises, Ampawa District, Samut Songkhram province. *Kasem Bundit Journal*, 19(1), 130-139
- SuthiNirand. N. (2019). Study the learning organization led by promoting the sufficiency economy philosophy of school administrators in Bangkok 1. *Parichart Journal*, 28(1), 156-173